

Discurs del debat d'Investidura del M.I. Sr. Pere López Agràs, candidat del Partit Socialdemòcrata

14.05.19

Andorra és un país, geogràficament parlant, petit; des d'un punt de vista estadístic ocupem el lloc 184è amb una superfície de 468 Km² (a Àfrica, Amèrica, Àsia o Oceania existeixen un nombre important de petits Estats que formen part de l'ONU. De menys de 500 km² en són una dotzena. A Europa són 5 els estats més petits que nosaltres). Aquesta és una realitat que ens fa sentir encara més orgullosos i més apegats al nostre territori i a la seva gent, possiblement, que molts ciutadans de grans, d'enormes països quant a la seva superfície. Tot i aquesta petitesa i com a conseqüència de l'evolució econòmica i social dels darrers 60-70 anys i les seves implicacions demogràfiques la societat andorrana és avui en dia una societat molt plural i molt diversa.

Andorra, entenem els socialdemòcrates, s'ha de construir forçosament sobre la base d'una suma de les voluntats de tothom sense excepció; perquè el país plural que som i les múltiples realitats existents demanen actuacions i accions polítiques diverses, que escoltin i que entenguin la complexitat de la nostra societat per poder esdevenir veritablement una societat pròspera i moderna.

En el nostre petit país es concentren, d'una banda, persones de gran vàlua, de gran capacitat de treball i que, sigui quin sigui el seu origen, estimen i s'esforcen dia a dia per tirar aquest país endavant; i, de l'altra, el nostre petit país està ple d'espais naturals i indrets de gran bellesa dels que ens sentim plenament orgullosos.

Les més de 80.000 persones que vivim a Andorra ens aixequem cada dia per afrontar amb molt d'esforç el que representa tirar endavant el país; molts d'entre nosaltres (la gran majoria diria jo) portem al llarg del dia diferents barrets que es corresponen a les diferents responsabilitats diàries, familiars, professionals, associatives, esportives, culturals; i també és clar administratives, de gestió, polítiques, socials i de molts altres tipus.

Tots som necessaris per tirar endavant el nostre país en el seu dia a dia. Totes i tots som del tot necessaris en el dia a dia del nostre país!

Per tot això; per la petitesa del nostre país, per la proximitat amb la seva gent, és

perquè ens dol especialment contemplar l'actual situació que es viu al nostre país; marcada per una absoluta manca de cohesió i per una societat cada cop més fracturada, en què creixen i es fan cada dia més grans les diferències; un país en el qual hi ha massa, massa persones que pateixen dificultats econòmiques i penúries quan just enfront seu es parla dia sí dia també de xifres milionàries de visitants, d'importacions, de pressupostos públics i veuen molts aires de grandesa en moltes de les actuacions tant del Govern, de les entitats parapúbliques i dels comuns.

Aquest ha estat el principal llegat dels 8 anys i de les dues majories de DA encapçalades per Toni Martí i que han comptat al llarg de gairebé 7 anys amb el senyor Xavier Espot com a ministre; fractura, divisió i creixement de les desigualtats; i en què una part important de la ciutadania abans esmentada resulta gairebé del tot invisible i (permeti'm el joc de paraules senyores i senyors de DA) ni han comptat ni pretenen comptar pràcticament per a res amb ells.

Persones com ara (i per citar només alguns exemples) els pensionistes que amb 35, 40 i fins i tot més anys cotitzen tenen pensions molt per sota dels mil euros; o els treballadors que pateixen d'una precarietat laboral i d'uns salaris baixos inferiors al cost de la vida en el nostre país.

I quan parlem de fractures ens referim per exemple a la provocada i generada de forma intencionada entre treballadors públics i els treballadors del sector privat; una fractura que finalment ha portat una pèrdua efectiva de drets i de qualitat de vida que farà cada cop més evident en els mesos a venir amb l'aplicació efectiva de les lleis aprovades a final de la legislatura i que es traduirà en unes del tot absents polítiques de conciliació de la vida laboral i la vida familiar.

Fractura també l'existent entre els treballadors públics, l'actual govern i la nostra societat; a Andorra DA ha convertit el fet de ser un treballador públic en gairebé en motiu de vergonya i ha promogut una reforma de la funció pública que va en contra dels ciutadans i alhora atempta contra l'objectivitat i la independència del servei públic.

Un altre exemple és també el pràcticament inexistent diàleg social entre patronals i sindicats; el bon funcionament de la nostra activitat econòmica requereix una col·laboració efectiva i justa entre treballadors i empresaris per millorar la qualitat del servei i la qualitat de vida de la gent, dues qüestions que alguns encara es resisteixen a voler veure (des del més pur curt termini) que estan ben estretament lligades i relacionades.

Fractura també entre els que voten i els que no poden fer-ho; que no poden votar i

ahora pateixen de forma ben directa les conseqüències de les legislacions que s'aproven en aquest Consell General; condicions laborals, pensions, cobertures socio sanitàries, ...; tot plegat fa part del càlcul electoralista maquiavèlic i de doble moral de DA.

En els darrers anys hem assistit a un creixent desprestigi de l'activitat política al nostre país i una degradació progressiva de les nostres institucions; una qüestió en la qual tots hi tenim, segurament que amb diferents graus, part de responsabilitat. Finalment, la política no és cap altra cosa que l'instrument que els ciutadans tenim per triar les condicions en les quals volem viure. Ara bé, situem el problema allà on s'ha gestat els darrers 8 anys en què la defensa constant d'interessos partidistes i personals ha portat DA a anul·lar el paper de les institucions, a nomenar persones amb carnet i ex-càrrecs públics per presidir tots els òrgans (a priori no polítics) que els ha estat possible; amb una voluntat que es pot perfectament titllar d'absolutista; tota una sèrie d'actuacions que han malmès la credibilitat de les institucions que han d'esdevenir contrapoders a les accions de l'executiu.

Aquest és un camí certament desencertat i en el que tots hi sortim perdent; és moment de retornar a les institucions públiques el paper que han de tenir i de posar-les al servei dels ciutadans.

Els consellers del PS hem decidit presentar una candidatura a cap de Govern per defensar un model de país en el qual tothom hi tingui cabuda; una proposta de Govern que fem extensiva a tots els ciutadans d'aquest país amb independència del vot expressat per ells el passat dia 7 d'abril.

Una proposta que es pretén àmplia, plural i inclusiva; una proposta que persegueix, aspira, somnia (si m'ho permeten) a fer d'Andorra un país on els ciutadans visquin bé, visquin feliços, que puguin arribar a final de mes de forma adequada i sense anar amb l'aigua al coll; un país en el qual les institucions exerceixin lliurement les seves funcions sense ingerències ni governamentals ni partidistes, que es posin al servei dels ciutadans; un país en el qual els seus ciutadans se sentin orgullosos del seu llegat històric, de la seva llengua, del seu patrimoni cultural, natural i immaterial i en el que tots aquests actius es posin en valor i a l'abast de tots els seus ciutadans i visitants; un país obert, modern que evolucioni al ritme que ho fan els països més punters en matèria de drets i de llibertats; un país que doni i ofereixi possibilitats a cada un de tots nosaltres per a poder desenvolupar el nostre propi projecte de vida i en el cadascú tingui les mateixes oportunitats per a poder assolir els seus objectius i que ningú es quedi enrere; un país que es caracteritzi per escoltar els seus ciutadans i per tenir unes administracions obertes, disposades al diàleg i a l'entesa amb els seus

ciutadans; un país que estableixi els mecanismes per garantir un dret a un habitatge digne i a un preu assequible; un país on termes d'igualtat es passi de les paraules als fets i es recullin de forma efectiva les reivindicacions feministes, les del col·lectiu LGBTI, dels joves, de la gent gran, de les persones amb diversitat funcional; un país que doni suport al teixit econòmic, als autònoms, als joves i als emprenedors; un país que ofereixi serveis públics bàsics de qualitat i accessibles per a tothom com ara a les escoles bressol, als serveis socials universals, a la salut sexual i reproductiva, al transport públic; o un país en què la sanitat està ben organitzada i en la que no es malbaraten recursos alhora que es retallen prestacions necessàries.

El passat 7 d'abril 2 de cada 3 vots emesos en la llista nacional van ser per altres llistes que la de DA; i en 4 parròquies van ser llistes diferents de les de DA les que van obtenir el triomf. Ja sabem que a Andorra cada parròquia té el mateix pes electoral quant al nombre de consellers; tanmateix, convé recordar que els triomfs de DA van arribar en 3 de les 4 parròquies amb menor nombre d'electors. Queda palès doncs que una majoria de ciutadans van votar i van voler un canvi polític tot i la posició dominant de DA en les administracions i entitats públiques i els propis auguris que els feien estar convençuts que revalidarien si no ampliarien la majoria absoluta; aquest és la veritable voluntat que els ciutadans van expressar el 7 d'abril.

Contràriament, però, a aquesta voluntat expressada de forma molt majoritària pels ciutadans, en les darreres setmanes hem vist moviments que semblen ara de cop haver oblidat del tot des de la mala gestió de DA, el menysteniment cap a les institucions del país, la més que dubtosa gestió dels diners públics i la defensa de l'interès general; alguns semblen haver oblidat que es presentaven amb projectes de govern alternatius, de tenir "altres formes de fer i altres formes de ser" o de la tan defensada necessitat d'un canvi polític al país i han començat, d'esquena als ciutadans, a pujar de forma forçada al carro d'una governabilitat a qualsevol preu i sense escoltar el que els ciutadans han demanat per a posar-se al servei i fer de crossa d'un govern absolutista i autoritari, opac, mal gestor, sense planificació ni avaluació, amb actituds i accions que s'allunyen de servir i afavorir l'interès comú com ha estat el govern de DA.

No és un moment (ens sembla) de continuar amb la improvisació que ha caracteritzat al Govern de DA ni d'estar lligats de peu i mans per les decisions preses per l'anterior govern, per les explicacions no donades, per la informació que se'ns ha amagat i de molts altres elements que comporten la pesada motxilla de la gestió de DA.

I amb la voluntat oberta que correspon -al nostre entendre- al moment polític actual després dels resultats electorals, de forma respectuosa cap a totes les formacions

polítiques i als ciutadans, hem estructurat en 10 grans blocs la nostra proposta del que entenem caldria prioritzar i atendre de forma preeminent des d'un govern de canvi de l'actual rumb polític del nostre país.

1. Democràcia, institucions i participació ciutadana
2. Negociacions amb la Unió Europea
3. Suport al teixit econòmic, diversificació i creixement econòmic
4. Política social i de serveis públics
5. Drets i llibertats
6. Administració pública
7. Fiscalitat i comptes públics
8. Igualtat
9. Cultura i patrimoni
10. Joventut i futur

1. Democràcia, institucions i participació ciutadana

Fèiem referència anteriorment que la qualitat de la nostra democràcia s'ha vist fortament afeblida en els darrers anys i per aquest motiu que aquest apartat el situem com el primer dins de la nostra proposta de Govern.

Recollint el compromís contret amb la ciutadania el passat 7 d'abril, el nostre projecte de Govern engloba la voluntat i la ferma determinació de reforçar la responsabilitat pública i política dels gestors públics envers els ciutadans.

Perquè pensem que aquests són els pilars sobre el que s'ha de construir la confiança entre la ciutadania i els responsables públics, perquè apodera les persones en relació a la gestió pública, fomentant la transparència i informant de primera mà els nostres ciutadans, endurint les mesures contra la corrupció política, incentivant la neutralitat informativa i la independència judicial.

Així, avui reafirmem el nostre compromís amb el programa electoral comú de d'Acord. Ens comprometem a fer públiques les condicions d'exercici, funcions i remuneració de tots els membres del Govern, del Consell General i dels Comuns, de tots els càrrecs de confiança del Govern, del Consell General i dels Comuns.

A més, de totes les noves places, beques i concursos públics del Govern, del Consell

General, dels Comuns, i de societats públiques hauran de ser penjades a les seves pàgines webs respectives, a més del BOPA.. També els contractes públics, els convenis de col·laboració i les activitats subvencionades del Govern, del Consell General, dels Comuns.

D'igual manera, el Govern, el Consell General, els Comuns i les societats públiques hauran de publicar les seves agendes i tota la seva informació estadística no confidencial i estudis d'impacte.

Un altre aspecte molt important de cara a la ciutadania andorrana com a reconeixement del respecte degut cap a tots aquells que ens han fet confiança i també a tots els ciutadans és l'establiment d'un sistema de preguntes i demandes d'informació pública que desenvolupi el dret de petició (art. 23 de la Constitució) que obligui legalment al Govern, al Consell General, als Comuns, i a les societats públiques, a respondre quan 200 persones majors de 16 anys ho requereixin així com crear un sistema de consultes populars o l'obligació convocar una consulta oberta a totes les persones amb dret de vot en cas de demanda per part de més d'un 15% del cens electoral.

Propostes innovadores i democràtiques, desmuntant aquella percepció de molts dels nostres ciutadans de l'actual manca de proximitat i de transparència; com també ho és l'avaluació anual del grau de compliment del programa electoral per part del Govern, especificant les accions empreses per cada punt del programa, en forma d'una memòria anual.

En les darreres legislatures s'han produït diverses contractacions públiques, adjudicacions, que han posat més que en dubte el bon ús dels cabals públics; algunes de les actuacions esmentades haurien suposat en qualsevol país actuacions d'ofici de la fiscalia per esbrinar si es tractava de casos de corrupció política. I haurien comportat dimissions pràcticament immediates dels responsables polítics. A casa nostra ni dimissions ni actuacions d'ofici d'una fiscalia tremendament polititzada i partidista s'han produït en cap dels escandalosos casos.

Per aquests motius cal dotar-nos d'eines legislatives potents per lluitar contra la corrupció pública i política; per exemple amb el fet que tots els càrrecs electes en eleccions comunals i generals de dur a terme una declaració jurada de béns davant de notari a l'accedir al càrrec i posterioritat així com la publicació d'un codi de conducta dels Consellers Generals, càrrecs polítics del Govern i dels Comuns, i que aquest sigui d'accés obert al públic.

La legislació proposada suposarà també l'obligació de tots els càrrecs electes i

personal de relació especial del Govern, els Comuns i el Consell General de fer públics conflictes d'interès, i, si escau, recusar-se de qualsevol procés en el qual existeixi conflicte d'interès així com l'enduriment del delicte de corrupció política al codi penal, establint un període d'investigació suficient i penes estrictes, proporcionals al dany social causat.

En el mateix sentit cal procedir a una modificació de la llei de la contractació pública per evitar el tràfic d'influències, per evitar els actuals abusos de posició i frau en concursos i per fomentar la igualtat d'oportunitats. Una modificació de llei que és del tot urgent per acabar amb la catàstrofe econòmica que ha provocat la present llei i els seus reglaments d'aplicació i les interpretacions dels mateixos i que provoca uns efectes devastadors sobre el teixit productiu del nostre país.

Aquest sistema pernicios està provocant la desaparició de moltes empreses petites de 2 a 12 empleats que estan sotmeses a una asfíxia constant. Doncs a nosaltres sí que ens importa i molt.

Cal modificar tot el sistema de contractació i d'adjudicació pública de les obres, cal revisar i actualitzar els sistemes d'homologació i classificació d'empreses per afavorir als petits industrials; fets que abaratiran el cost de les obres, que frenarà de ben segur els imprevistos així com les nefastes i escandaloses desviacions pressupostàries actuals, evitant la desaparició de petites empreses autòctones i algunes amb un històric notori i personal molt qualificat i generant un increment de les cotitzacions a la CASS.

Un altre punt important de l'extens programa de regeneració democràtica tant del PS com de les candidatures de d'Acord feia referència a la neutralitat informativa entesa com el dret dels ciutadans a disposar d'informació neutral i fiable i entre altres qüestions establir l'obligatorietat dels mitjans de comunicació de fer públics i visibles els noms dels seus accionistes en cada publicació i a la pàgina web del mitjà, especificant el nombre d'accions de cada propietari, o fer pública la despesa de Govern, Comuns, Consell General i societats públiques en concepte de publicitat en cada un dels diferents mitjans de comunicació.

Quant a la independència judicial i d'altres institucions cal fer aquí de nou esment al devastador efecte del pas de DA per les diferents entitats i administracions públiques i el nul respecte cap a la seva independència; de cap altra manera pot catalogar-se el nomenament una darrere de l'altra per a presidir la justícia a través del CSJ i d'altres institucions de persones que han estat consols, consellers generals, ministres, secretaris d'Estat per DA.

En aquest sentit proposem que per salut democràtica i respecte a principis democràtics tan bàsics com són la independència judicial i la separació de poders proposem que els membres del Consell Superior de la Justícia i del Tribunal Constitucional no podran haver tingut cap càrrec polític previ durant els darrers deu anys anteriors.

Finalment, un clàssic d'aquesta casa, proposem modificar l'article 5 del reglament del Consell, ja que la darrera modificació entenem respon únicament a la voluntat de posar majors dificultats a l'accés dels consellers generals a la informació.

2. Negociacions amb la Unió Europea

Andorra està negociant des de l'any 2014 un Acord d'Associació amb la Unió Europea. No cal que expliquem quin és el posicionament del Partit Socialdemòcrata respecte de la conveniència d'associar-nos amb la UE, de fet, portem l'acord d'associació als nostres programes electorals des de l'any 2005 i durant el curt Govern del PS del 2009 al 2011, es van assentar les bases perquè la lliure circulació de capitals esdevingui una realitat avui. Això no obstant, quan als anys 2000 nosaltres ja parlàvem de la necessitat d'associar-nos amb Europa, la realitat europea n'era una de ben diferent de l'actual. L'Europa dels anys 90 encara era una Europa de valors, que havia de permetre al nostre petit estat avançar cap a un espai de possibilitats econòmiques i ric en drets i llibertats, solidari i amb el projecte d'esdevenir una unió política construïda sobre un nexa identitari europeu comú. Nosaltres enteníem Europa com un paraigua que havia d'enfortir el nostre jove reconeixement internacional com a Estat independent -amb l'entrada a l'ONU l'any 1993 i al Consell d'Europa l'any 1994- i que havia d'aixoplugar també la nostra fragilitat en tant que Estat de molt petites dimensions.

Actualment la UE és una supraorganització internacional amb importants discrepàncies internes entre els estats membres, que observa l'avançament de partits radicals amb posicions clarament antieuropeistes i que es troba en la contínua discussió del Brexit; uns fets evidencien com els mateixos ciutadans europeus qüestionen una UE que vol assolir un grau més elevat d'unio política. Entre les causes d'aquesta desafecció ciutadana creixent respecte de la UE probablement un entramat normatiu i institucional obscur i gairebé incompreensible pels ciutadans sumat a posicionaments exclusivament economicistes abandonant el nexa identitari comú dels valors europeus de la pau i de la solidaritat.

Així doncs, resulta evident que no era el mateix parlar d'associar-se amb Europa l'any 2000 que actualment i aquest retard fruit de l'immobilisme del conservadorisme

andorrà fa que la negociació actual pugui estar contaminada de certa pressa per part de la UE.

Però, arribats a aquest punt, cal fixar posicions. Des del Partit Socialdemòcrata continuem veient de forma positiva un futur acord d'associació amb la UE, perquè creiem que pot portar beneficis econòmics al nostre territori, tal com ja es va produir amb l'acord duaner de l'any 1991. Però hem de ser prudents, extremadament prudents. Davant una Unió Europea que es mou absolutament per criteris econòmics, hem d'identificar l'interlocutor des d'un punt de vista exclusivament econòmic, és a dir, no confiem en què la UE vetlli pels nostres interessos quan no és capaç ni de protegir els interessos dels seus propis ciutadans sense cap mena d'escrúpol ni remordiment, només cal observar el cas grec. I no menys important és el fet que la UE és un monstre territorial i econòmic en relació amb nosaltres que sembla que ara podria tenir fins i tot cert interès en "liquidar" la qüestió dels microestats que han estat sota sospita d'activitats financeres poc transparents.

Per tant des del Partit Socialdemòcrata proposem continuar amb les negociacions amb la UE però, contràriament al que ha fet DA, atenent a tres principis bàsics:

- Fent pinya: Actuant des de totes les posicions polítiques i des de tots els sectors com un sol actor. Cal tenir presents la defensa dels interessos dels professionals i empresaris andorrans en la negociació de l'acord d'associació amb la UE. Una negociació que s'està produint actualment d'esquena als agents econòmics.
- Sense pressa: Davant la transcendència i conseqüències dels resultats de l'acord per a Andorra no ens podem precipitar, cal poder reconduir de forma efectiva les negociacions la propera legislatura és l'eventualitat d'haver anat massa lluny posant en risc la supervivència de diversos sectors d'activitat al país.
- Amb una directriu política clara: Fonamentada en una política clara i pública de línies vermelles.

Quan parlem de fer pinya, parlem d'integrar tot l'arc parlamentari, els agents econòmics i socials i, en definitiva, a tota la ciutadania en la negociació. S'han de crear taules de treball mixtes -Govern-Agents econòmics i socials- en les que es discuteixin i es tractin els acords a assolir des de cada àmbit d'actuació específic. Compte tinguda la magnitud d'aquesta negociació, proposem també crear una comissió legislativa ad hoc en el si del Consell General. En ambdós casos caldrà que la informació circuli amb agilitat i transparència i caldrà, també, dotar-nos de les eines que permetin prendre les decisions adequades, principalment assessoraments de professionals experts en la matèria i estudis d'impacte econòmic i social. Per

acabar amb la nostra idea de negociació integradora i oberta caldrà que els ciutadans referendin l'acord final.

Paral·lelament, cal centrar l'esforç en què la UE entengui que la nostra dimensió administrativa requerirà períodes més amplis d'incorporació del cabal europeu a l'ordenament intern. No volem compromisos de signatura de textos i acords que el Govern precedent ja ha negociat unilateralment. Altrament, la transposició de la normativa europea a l'ordenament andorrà requerirà uns esforços titànics per a la nostra administració i, per tant, s'ha de fer forma gradual per a poder fer-ho amb garanties.

El moment actual amb preacords no explicats, amb informació amagada als ciutadans i precipitacions per part del Govern juntament amb les eleccions europees en curs demanen sinó una aturada una pausa en les negociacions, un inventari de totes les comunicacions amb la Unió Europea i un sumari del contingut de totes les actes celebrades entre la UE i Andorra.

No és moment de continuar realitzant reunions per inèrcia ni de seguir agafant compromisos sense conèixer el veritable punt en què es troben les negociacions.

Finalment, cal una línia política decidida i vehement davant la Comissió Europea. El nostre criteri es fonamenta en una política de línies vermelles infranquejables. Que la política fiscal en tota la seva dimensió ha de ser de titularitat exclusiva estatal, el manteniment del sistema de quotes d'immigració i la protecció dels monopolis estatals -amb la possibilitat de tancar d'altres sectors estratègics-.

3. Suport al teixit econòmic, diversificació i creixement econòmic

Ja fa anys que el Govern de DA ens va prometre diversificació econòmica. Ja fa anys que vostès fan creure que Andorra viuria un procés exitós d'obertura econòmica que cal modernitzar els tràmits burocràtics per fer-los més i millor adaptats a la societat, i sobretot, als actors econòmics que més ho necessiten. A més a més, ja fa anys que escoltem com es diu que s'aposta per l'emprenedoria, quan a l'hora de la veritat, no es crea cap marc legal i fiscal que faciliti les noves activitats emprenedores i o millori la vida d'aquells autònoms que cada dia intenten aixecar i fer prosperar el seu negoci.

Des del grup parlamentari socialdemòcrata, sabem i som conscients de la complexitat de moltes d'aquestes problemàtiques. Però al mateix temps, també som coneixedors que cal posar-se a treballar des d'ara perquè moltes de les situacions

com les esmentades impliquen sectors i actors estratègics pel futur del nostre teixit econòmic i productiu.

La nostra acció econòmica vol recuperar el comerç i el turisme i que siguin pilars sòlids de la nostra economia. Aquesta acció es basarà en primer lloc, en la creació d'una taula de Comerç i Turisme per a la promoció comercial de tot el país, ja que la generació de riquesa depèn en bona part dels sectors comercial i turístic.

No obstant això, no volem deixar endarrere aquells projectes iniciats pel Govern d'Andorra i per això volem millorar la gestió i aplicació del Pla Estratègic del Turisme de Compres d'Andorra i la gestió del CACC: el Consell Andorrà per a la Competitivitat del Comerç dotant de pressupost per fer efectives les seves previsions i accions i per fer-les extensives amb accions en el conjunt dels espais comercials de tots el país.

Cal reforçar els seus recursos econòmics i humans, dotar-lo de pressupost propi per llei i d'un equip especialitzat de gestors públics experts en turisme de compres i en processos de gestió publicoprivada, i atorgar-li poder polític perquè pugui prendre decisions autònomes amb transcendència pública. A més, resulta fonamental incloure el màxim d'actors en la presa de decisions Així mateix, és també fonamental una gestió transparent d'Andorra Turisme Si no fem això, continuarem any rere any, pressupost rere pressupost, amb l'opacitat que hem vist que té aquest organisme.

Només així es podrà establir un veritable model inclusiu i participatiu en les polítiques públiques de turisme de compres, que faci d'Andorra un destí turístic més atractiu, més competitiu i més adaptat a les exigències del turisme de compres del present i del futur.

També, apostem per una veritable diversificació econòmica i que s'estableixi un marc legal essencial i de caire específic per al desenvolupament i l'impuls d'activitats relacionades amb la biotecnologia, l'energia i el tercer sector així com és necessària una dinamització econòmica amb el foment microfinançament, el crowdfunding les cooperatives i l'emprenedoria ara organitzacions no governamentals, d'economia solidària, associacions, etc.

En aquest punt, som especialment sensibles amb la situació d'ofec legal i fiscal que viuen molts autònoms a Andorra, als quals no se'ls facilita engegar o fer funcionar el seu negoci. Són exemples, les altes quotes a la seguretat social i/o la manca de bonificacions fiscals dins aquest sector. Per aquest motiu, si de veritat volem apostar per l'emprenedoria, cal abans repensar quines mesures poden facilitar que noves persones vulguin agafar aquest camí professional. I nosaltres volem començar fent-ho per canviar el sistema de quotes a la seguretat social (fent-les més proporcionals i

equiparables als països veïns i les millors pràctiques europees). Unes quotes que han de fer atractiva la figura de l'autònom, que és la principal figura legal de l'emprenedor. Sobretot, en els primers anys d'activitat econòmica.

L'obertura econòmica no només no ha donat els resultats promesos sinó que en lloc d'obrir nous sectors d'activitat o generar noves possibilitats s'ha convertit en competència directa dels sectors més madurs del país, en molts casos oferint un nivell de qualitat en els serveis i béns inferiors al que oferien els agents econòmics que ja existien al país. Per això, volem modificar la llei d'inversions estrangeres mitjançant la modificació dels procediments d'autorització, dels formularis i de l'atenció donada als inversors estrangers i plantejant alhora la necessitat de tancar-la a determinats sectors per protegir els interessos dels empresaris i professionals andorrans especialment en aquells sectors més madurs i en els que hi ha una oferta més que suficient i en els que la inversió estrangera només està suposant pèrdua de qualitat del sector quan no una competència quasi deslleial a les empreses actualment existents.

La inversió estrangera a més per si sola no pot funcionar si no va acompanyada d'una estratègia més general i transversal. S'hauria de poder autoritzar diversos permisos d'immigració de forma paral·lela (i que per tant cal modificar també la Llei d'immigració) especialment quan parlem de càrrecs directius. També cal donar més possibilitats als potencials inversors, que no es vegin limitats per la falta de serveis o tecnologia com ens hem trobat en el passat.

Altres qüestions potser afecten el sector privat però també es poden regular a nivell legislatiu com ara en l'activitat bancària, la competitivitat en transferències i mitjans de pagament internacionals, limitacions a obrir comptes d'alguns bancs a sectors de forma global com per exemple entre altres afectant el comerç internacional.

Cal una reglamentació i posada en funcionament d'un punt empresa per a la realització de tots els tràmits de caràcter empresarial. I ho proposem fer a través de la creació del Gestor únic per a les tramitacions administratives i processos d'inversió estrangera que inclogui informació de societats, comerç, immigració, CASS, comuns i tota altra informació que un inversor o empresari del país pugui necessitar. Un gestor que facilitaria la gestió i el seguiment de les tramitacions i la relació de l'empresari amb l'Administració. Aquesta mesura i la modificació de la filosofia i de la documentació necessària per a l'autorització comportarà una reducció important i imprescindible per a tots els processos d'obertura de negocis; un fet que avui (i ho dic directament) suposa un fre al creixement econòmic.

També, si volem protegir l'activitat econòmica i empresarial dels nostres professionals, cal modificar la llei de col·legis professionals per establir l'informe vinculant i l'obligatorietat de col·legiació com a requisit previ i inexcusable i en tots els casos per a l'atorgament del dret a l'exercici professional.

Finalment quant a les inversions públiques proposem una programa d'inversions efectiu i dinamitzador de l'economia i que alhora sigui d'utilitat per als ciutadans; les inversions en habitatge públic i en equipaments públics al servei dels ciutadans han de tenir un caràcter prioritari;

En quant a la inversió en vies públiques aquesta ha de quedar circumscrita a les dues inversions actualment necessàries que són les corresponents a les dues vies d'accés; a les inversions quant als accessos al Pas de la Casa (que fan vergonya) i en fer una veritable desviació de Sant Julià per a la sortida de vehicles per la frontera sud.

4. Política social i de serveis públics

Un dels àmbits governamentals més importants per la seva transcendència és sens dubte el del món sanitari. Reafirmem ara i avui, davant d'aquesta sala, el nostre compromís davant la necessitat per afrontar de manera determinada i immediata la reforma del nostre sistema sanitari.

Perquè ni entenem ni compartim que durant 8 anys i dues legislatures amb majoria absoluta, el Govern de DA en el qual estava el senyor Espot hagi sigut incapaç de redreçar la deriva d'un sistema sanitari que per sort ha anat oferint sanitat de qualitat gràcies a l'entrega dels bons professionals però no gràcies a les actuacions dels responsables governamentals que hi ha hagut aquests darrers anys.

Ha faltat valentia, han primat amiguismes i desídia fent que actuacions nefastes pel sistema s'enquistessin davant la mirada còmplice i irresponsable de tots aquells que seien en un Govern col·legiat de DA durant molts, massa anys.

Convé recordar que el PS no vam tenir més remei que acudir a la justícia per provocar un mínim de canvis més que obligatoris front a la gravetat de la situació.

Ho vam afirmar en campanya i ho continuem fent ara. Convé una sacsejada forta en aquest funcionament que ha demostrat tenir moltes llacunes, mancances i ineficiències.

Per aquesta raó entenem necessari trencar l'actual estructura de funcionament del SAAS que s'ha fet massa gran, inaccessible, obscur en alguns moments i també, ho

deia abans, ineficient.

No ha de canviar massa el dia a dia de totes les persones que fan bé la seva feina però sí que permetrà trencar hàbits enquistats des de fa massa temps dels òrgans dirigents i que perjudiquen la sanitat pública andorrana. Una sanitat que necessitem tots que sigui la més eficient, avantguardista i de qualitat.

Crear dues parapúbliques, Hospital i Cedre, permetrà alliberar aquesta segona, víctima directa de la ineficiència evident d'una estructura massa gran i poc flexible i que ha fet que molts padrins, en el seu dia a dia, hagin patit mancances, retards en les seves necessitats quotidianes i incomunicacions que no es poden permetre en un servei d'atenció a les persones, i més quan aquestes són vulnerables com ho són persones grans internades en una residència.

Finalment, tot el personal dels Centres d'Atenció Primària restarà sota la responsabilitat directa del ministeri de sanitat.

Són molts els reptes històrics que són al nostre projecte en aquest àmbit afectant la cartera de serveis, les tarifes, el sistema de facturació, el control dels professionals, els medicaments entre d'altres que necessiten actuacions, presa de decisions i deixar de seguir mirant cap a una altra banda.

Alhora proposem reformular la figura del metge referent (mantenint-lo) i garantir l'efectivitat i la validesa jurídica del sistema de la història clínica compartida.

Per l'efectivitat de totes aquestes actuacions tan necessàries des de fa anys és imprescindible el lideratge de la política sanitària des del ministeri de salut.

Així mateix, per als professionals sanitaris proposem establir un codi d'actuació on quedin ben definitives les seves competències, les avaluacions i les necessitats formatives.

Totes aquestes accions de reorganització, de millora de la gestió, de sortir dels actuals abusos i malbarataments són essencials per a poder plantejar propostes sanitàries per a millorar la qualitat dels nostres ciutadans com ho són per exemple la incorporació dels psicòlegs i dels dietistes a la cartera de serveis de la CASS perquè entenem la seva feina com a essencial per a la prevenció de problemes de salut posteriors, perjudicials per a la persona afectada però que signifiquen també importants despeses de salut pública que van incrementant amb el temps quan no s'actua en fases preliminars. També, per exemple, la universalització del tercer pagador com a mesura d'eliminació de les barreres que suposen per a molts ciutadans

fer-se una analítica o anar al metge.

L'educació pública, pilar d'una vida autònoma amb capacitat de judici i acció i en igualtat de condicions. I és en aquest sentit que, per garantir-ho proposem l'educació pública i gratuïta dels 0 als 3 anys, la diversificació de la formació professional i un sistema de beques ben finançat i ampli, que permeti l'accés a l'educació superior dins i fora d'Andorra.

El dret a l'educació pública i de qualitat ha de començar des del 0 anys, per això des del PS apostem per la gratuïtat de l'educació dels 0-3 anys. Aquesta és una mesura necessària, és una qüestió de justícia social i de drets, primer per les famílies donat que aquesta mesura els hi suposaria un estalvi que podrien destinar a altres despeses familiars. Segon, pels mateixos infants, tots ells han de tenir accés a una educació des del 0 anys, perquè és en aquesta etapa de la vida que es determina com un serà de gran.

També proposem un pla contra el masclisme dins dels centres educatius, hem d'educar els nostres joves sota un vessant igualitari, que respecti a tothom per igual, sigui quina sigui el seu gènere o condició sexual.

Volem treballar en la millora de la qualitat educativa a partir de quatre accions principals: la dotació de més autonomia als centres educatius en la innovació i la definició pedagògica; l'establiment de la formació continuada dels docents i d'una carrera professional basada en el mèrit; la reducció de l'enorme proporció existent de personal eventual al cos especial d'Educació; i l'establiment del debat del paper que Govern ha de tenir en el funcionament dels centres congregacionals.

En relació a la gent gran, reitero de nou el nostre compromís perquè tots puguem envellir de la millor manera aportant recursos perquè tots puguem estar el màxim de temps a casa.

Un altre dels reptes de futur que com a societat haurem de fer front, és la solitud. Per això, des del PS volem començar immediatament a combatre aquestes situacions, amb actuacions com ara la implantació efectiva d'un pla integral de dependència i d'atenció domiciliària.

Es tracta de planificar les ajudes a la dependència i a l'hora de generar un entorn de participació pública i privada que permeti cobrir i garantir les necessitats de les persones amb dependència. La finalitat principal d'aquest pla és el manteniment de les persones en situació de dependència en el seu entorn habitual de vida i de convivència, sense perjudici de l'ordenació dels recursos residencials i d'atenció

diürna, quan el manteniment en el propi entorn no sigui possible.

Aquest és un projecte necessari per poder abordar de forma més eficaç i humana la problemàtica de la dependència i també esdevé un projecte interessant per analitzar i capbussar-se en les possibilitats ocupacionals que ofereix un jaciment d'ocupació a l'alça en els països del nostre entorn, lligat a l'envelliment progressiu de la població mitjançant, entre altres propostes com:

- Una xarxa de cuidadors a domicili les 24 hores dels 7 dies de la setmana segons necessitats (amb col·laboració d'empreses privades).
- Un servei assistencial a domicili (metges i infermers liberals...) que puguin oferir atenció personal d'higiene i la gestió de la medicació per alleugerir les famílies i oferint el màxim benestar a casa dels nostres padrins amb necessitats.
- Una ajuda social per familiars que tinguin persones grans amb necessitats d'atenció per tal de compensar la reducció laboral que pot comportar aquesta necessitat.
- L'estimulació de les persones institucionalitzades a través d'activitats exteriors organitzades, tallers, col·laboracions amb altres franges d'edat que poden necessitar atenció com poden ser els infants mentre els pares treballen (per fer deures, per compartir experiències, per aprendre junts...).
- Pisos socio-sanitaris per a persones grans amb prou autonomia. És una realitat en molts països, permet viure més temps en autonomia, compartint necessitats lligades a l'envelliment, lluitant contra l'aïllament que poden patir algunes persones grans.
- Borsa de temps de la gent gran i intercanvis generacionals. Dirigida directament a la millora de la qualitat de vida, la Borsa de temps permet combatre la soledat que pugui afectar la gent gran i la limitació dels recursos econòmics. Cada persona posseeix uns coneixements i unes habilitats insubstituïbles que pot compartir amb persones de qualsevol edat, especialment amb els joves, els quals podran rebre formes de fer molt útils per a la seva vida.

Proposem que és necessari instaurar per una qüestió bàsica de solidaritat una prestació econòmica de la CASS per ajudar a atendre descendents o ascendents malalts. Malgrat haver-ho plantejat diverses vegades durant la passada legislatura, Demòcrates no va mostrar sensibilitat cap a qui ho necessita i per qui és un greu problema i va mostrar un immobilisme total deixant de banda aquelles persones amb

infants malalts hospitalitzats a Andorra o de manera encara més complicada a hospitals de Tolosa, Perpinyà o Barcelona.

Un repte molt important dels anys a venir és sense dubte el de les pensions; els socialdemòcrates volem tornar tota la dignitat i respecte als nostres padrins i padrines després d'haver treballat tant per Andorra; per això proposem pujar la pensió mínima després de 40 anys cotitzats fins a fer-la equiparable en tots aquests casos al salari mínim; i establint alhora una reducció del 2,5% del salari mínim per cada any cotitzat per sota dels 40 anys; aquesta és una qüestió que ens sembla del tot fonamental i irrenunciable si es parteix de la base que el salari mínim professional ha d'equivaler als ingressos mínims perquè una persona pugui viure al país.

Diferents estudis avalen, més enllà del que és ja gairebé de pur sentit comú, que el salari mínim ha d'estar situat en els 1.200 euros mensuals; una xifra amb la qual no és fàcil viure i pagar un pis de lloguer a Andorra, per posar un exemple, però per sota de la qual és del tot impossible fer-ho; per tant proposem que el salari mínim interprofessional experimenti l'actualització necessària per estar adaptat a la realitat i se situï amb caràcter immediat en l'import de 1.200 euros.

Els efectes positius sobre la qualitat de vida de pensionistes i assalariats i pensionistes són evidentment importants; també ho són, tot i la resistència a veure'ls i llegir els resultats de mesures similars aplicades en altres països els efectes sobre el consum intern, sobre el conjunt de l'economia, sobre les importacions, sobre les recaptacions fiscals i finalment sobre les cotitzacions a la CASS.

Entenem del tot necessàries i urgents les modificacions de la Llei de la CASS i de la Llei de serveis socio-sanitaris. No per reiterades les demandes en aquest sentit i els casos exposats de forma pública en debats, compareixences d'institucions o en sessions de control aquesta necessitat han passat a un segon pla per a nosaltres. De forma concertada amb la federació de la gent gran, la FAAD, altres associacions de caràcter social es fa necessària una revisió de diverses situacions que suposen importants disfuncions de l'aplicació d'ambdues lleis afectant per exemple a l'accés a nombrosos serveis públics o per exemple a la insuficiència de l'import de les actuals pensions d'invalidesa i d'altres com per exemple la dignificació i eliminació de certes condicions afectant negativament a les pensions de viduitat.

Totes aquestes mesures no les pot garantir el senyor Espot ni DA i molt menys encara una potencial coalició taronja-blau-lila; en primer lloc per una més que constatada manca de sensibilitat en aquest sentit; i en segon i molt més important i determinant

que la primera, per manca de finançament. Nosaltres sí que tenim el finançament i proposem (en paral·lel a la reforma fiscal de la qual parlaré més tard) que almenys el 75% dels beneficis d'Andorra Telecom i FEDA es destinin a augmentar les pensions més baixes del país, al pressupost de les prestacions contingudes en la llei de serveis socials o per a una revisió a l'alça de les injustes pensions en casos d'invalideses diagnosticades per la CASS.

No només es tracta d'un finançament real i clar per a propostes que són de justícia social, de l'humanisme polític al qual em referia anteriorment i de racionalitat econòmica sinó que a més donarien sentit a qüestions com les elevades tarifes en determinats serveis de telefonia, internet o de televisió; unes tarifes que els ciutadans pagaran de millor gust si van destinades a una qüestió tan digna com les pensions més baixes en lloc d'anar a equilibrar els actuals desgavells pressupostaris del Govern de DA.

5. Drets i llibertats

Accedir a l'habitatge és el dia d'avui a Andorra una veritable necessitat. Des del Grup Parlamentari Socialdemòcrata considerem que totes les polítiques públiques que es facin en aquesta matèria, han de tenir un sentit i han d'estar connectades perquè el resultat final sigui plenament satisfactori. Per fer-ho, considerem primordial l'elaboració d'un Pla pel Dret a l'habitatge d'Andorra, 2019-2025. Un pla amb un horitzó a 6 anys vista, que ha de ser elaborat amb tots els actors -públics i privats- implicats en les polítiques d'habitatge a Andorra. Un pla que posi èmfasi en la situació preocupant actual de l'habitatge, i que garanteixi el dret a l'habitatge i la seva funció social.

Concretament, per canviar el model de polítiques d'habitatge és important prendre consciència de la necessitat de crear habitatge de titularitat pública i a preu assequible. Quan visites Jovial a Andorra la Vella i parles amb les persones que actualment hi viuen, t'adones de la importància i necessitat d'aquesta política d'habitatge a Andorra. Des del grup socialdemòcrata considerem que falten més projectes com aquest; per això cal començar a ampliar el parc d'habitatge de protecció oficial per poder destinar aquest tipus d'habitatge a col·lectius com ara joves, gent gran o persones amb diversitat funcional. Apostem i creiem necessari posar a disposició dels ciutadans i de les famílies que més ho necessitem condicionar entre 150 i 200 pisos de protecció oficial provinents en una fase inicial de rehabilitacions i contractes molt llarg termini amb propietaris i en una segona fase de projectes pròpiament de pisos de protecció oficial. El fons inicial proposat per la "Societat Pública de Gestió d'habitatges buits i de protecció oficial" és d'uns 20

milions d'euros; uns fons que preveiem siguin aportats des de les reserves de FEDA i STA.

Per una altra banda, també és bàsic oferir un nou ús social a aquells pisos buits que actualment existeixen a Andorra. Per fer-ho possible, abans necessitem tenir dades quantitatives i qualitatives sobre la quantitat real de pisos buits, la seva localització, el tipus de pis i/o la necessitat d'una rehabilitació per fer-los habitables. Aquestes dades serien recollides en un Registre de la Propietat. En aquest sentit, aquesta agència posaria en contacte aquells propietaris privats que voluntàriament oferien el seu habitatge buit perquè sigui ocupat. La societat asseguraria al propietari que el seu habitatge estaria ocupat, que es farien els pagaments mensuals i es conservaria adequadament l'habitatge.

A més, gràcies al registre de la propietat i la gestió de la societat pública esmentada, podríem dur a terme una política pública que fixi i indexi els preus de referència de l'habitatge, a través d'uns barems i variables prefixades. Aquesta política també ens permetria promoure mesures fiscals que promocionessin rebaixes i deduccions en impostos comuns i de Govern, quan es tracti d'habitatge destinat al lloguer a preu assequible (el qual el seu preu estaria establert per l'índex de preus de referència prèviament elaborat).

Per últim, per millorar la qualitat de vida dels llogaters i llogateres d'Andorra considerem bàsic establir pròrrogues més àmplies equiparables al període principal del contracte.

La manca de diàleg social i de negociació col·lectiva ha estat a la base d'una reforma laboral desigual i injusta que, per citar només alguns exemples, precaritza el mercat del treball, amb la reducció dels terminis d'avís per poder modificar horaris o dies de descans o, inclús, la flagrant reducció de les indemnitzacions d'acomiadaments injustificats, improcedents o fets en forma indeguda (el què a la pràctica implica beneficiar a l'empresari poc respectuós amb la Llei).

Però això no és tot; una Llei de mesures de conflicte col·lectiu que tracta la vaga no com un dret fonamental inherent a la dignitat humana sinó d'una forma absolutament restrictiva, amb serveis mínims sobredimensionats o una Llei d'acció sindical que no té cap voluntat que els sindicats esdevinguin un mecanisme real de defensa dels treballadors.

La normativa aprovada és contrària a la normativa internacional en matèria de treball i no hauria estat possible la seva adopció en cas que Andorra hagués ratificat els convenis fonamentals i de governança de la OIT (Organització Internacional del

Treball) o hagués ratificat els articles de la Carta Social Europea (CSE) que encara resten per ser d'aplicació a Andorra.

Proposem la signatura i ratificació dels 8 convenis fonamentals i dels 4 convenis de governança més els dos protocols addicionals de l'OIT un fet que suposaria un salt qualitatiu important de cara a l'adequació de l'estàndard laboral andorrà i a la transparència internacional en aquesta qüestió.

La Carta Social Europea és l'instrument normatiu del Consell d'Europa que garanteix els drets i llibertats socials dels individus en la seva vida quotidiana. Són els 12 articles que a Andorra li falten per signar -total o parcialment-; ja en el moment de la ratificació inicial, l'any 2004, els nostres companys del Grup Parlamentari Socialdemòcrata varen lamentar la manca de ratificació d'aquests articles però, avui -15 anys més tard-, és força evident que és el moment de seguir avançant, com ara la protecció davant de l'acomiadament. És històrica la reivindicació del Partit Socialdemòcrata contra l'acomiadament lliure. Continuem defensant la indecència d'acomiadar, sense cap causa, una persona treballadora i avala la nostra tesi tant la Carta Social Europea com l'OIT.

Defensem fermament la ratificació de l'article 16 que estableix el dret de la família a la protecció social, jurídica i econòmica que protegeix aspectes com les prestacions familiars -acordades per unanimitat en la Llei de la CASS del 2008 -i que unilateralment van derogar Demòcrates per Andorra l'any 2014- o el suport a la construcció d'habitatges adaptats a les necessitats de les famílies, article que connecta clarament amb la darrera de les ratificacions que proposem, la de l'article 31.3. Resulta curiós veure com de l'article 31 de la CSE revisada, en el qual es regula el dret a l'habitatge, l'única disposició a la qual Andorra no es compromet és aquella que estableix l'obligació dels Estats signants de fer assequible el preu dels habitatges a les persones que no disposin dels recursos suficients. Aquesta disposició connecta directament en l'enfocament del Partit Socialdemòcrata de la qüestió de l'habitatge.

Seguint parlant de qüestions que afecten la família, no podem més que celebrar que la regulació de la família, que es va intentar forçar tant a finals de la legislatura passada pel Govern Demòcrata quedés frenada; ara la treballarem de manera pausada i seriosa com es mereix un tema tan important com són totes les normes que regeixen la nostra vida i la de les nostres famílies. Treballarem per a una regulació digna d'una societat moderna, adaptada al segle XXI i que persegueixi, com no pot ser d'una altra manera, donar una resposta justa, adaptada i favorable a totes les situacions que se'ns presenten en la nostra vida quotidiana (temes de filiació dels fills, adopcions, matrimoni, herències...).

Tenim clar que cal desfer la discriminació que va instaurar la Llei qualificada de les unions civils i de modificació de la llei qualificada del matrimoni de l'any 2014, que no va permetre anomenar matrimoni a la unió de parelles del mateix sexe significant aquesta com una subcategoria totalment desproveïda de sentit al segle XXI, provocant així una discriminació evident pels components de la família i encara pitjor per la part més vulnerable, els seus fills.

Així nosaltres proposem un tractament de la qüestió de manera inversa anomenant la unió entre dues persones casament independentment del sexe ni de la seva orientació religiosa de les persones que la componguin.

També recollirem una demanda legítima de molts ciutadans sense creences religioses que és la de poder-se acomiadar o acomiadar les persones estimades de manera civil, sense presència de membres d'església. I per aquesta raó regularem una cerimònia de comiat civil.

També entenem resoldre de manera valenta i adulta un greuge gravíssim cap als drets fonamentals de les dones andorranes. El dret a disposar del propi cos, el dret a decidir el nombre de fills que volen tenir, el dret a decidir si es veuen amb cor d'afrontar maternitats complicades per raons mèdiques, econòmiques...

Sense voler posar en entredit l'estructura constitucional actual afrontarem tots els passos necessaris amb l'objectiu primordial d'arribar a la normalitat de qualsevol país avançat i democràtic i cal treure Andorra i les andorranes de la postura més que misògina i medieval, quant a drets, en què es troba el nostre país.

Perquè és evident que haver d'arribar a afrontar un avortament per qualsevol causa és molt dur i dolorós per a tota dona, s'ha de treballar de manera urgent i eficient l'educació de la salut sexual i reproductiva a totes les escoles del país. En farem una prioritat però no pot quedar ni un sol jove andorrà poc o mal informat en aquesta qüestió.

Per finalitzar l'epígraf de drets entenem necessari fer esment als drets polítics i de nacionalitat; d'una banda quant a la doble nacionalitat que entenem suposa un atorgament de drets en positiu tant a andorrans (per estudis, per treball, per desenvolupament personal) com als residents permetent una integració efectiva i real i una millora de la seva implicació i participació en la societat.

Per a alguns la qüestió de la doble nacionalitat és una qüestió electoral i avantposen els seus propis interessos polítics als drets dels ciutadans.

I en segon termes fent referència a la modificació del sistema electoral, la clau de volta de tot plegat i en bona part motiu pel qual molt dels drets que els nostres ciutadans demanen no són avui en dia una realitat en detriment d'una gran majoria i per a benefici de només uns quants. Proposem impulsar una modificació del sistema electoral tant de les eleccions generals com comunals, una proposta que era el punt primer del programa de d'Acord de les passades eleccions.

Les modificacions proposades són en la circumscripció parroquial de les eleccions generals: l'assignació del segon conseller a la segona candidatura més votada, a no ser que la primera, almenys, dobli en nombre de sufragis a la segona.

Quant a les eleccions comunals el repartiment totalment proporcional dels consellers de Comú, utilitzant el sistema de la resta més elevada (el mateix en ús a la circumscripció nacional de les eleccions generals i fixar el nombre de consellers comunals a 10 per totes les parròquies.

6. Administració pública

L'administració pública és un actiu cabdal per als andorrans. Lluny de pensar que només comporta despesa per al país el Partit Socialdemòcrata enfoca l'administració com la plataforma perquè l'acció de l'Estat esdevingui una realitat. Per tal que s'entengui millor el que acabo de dir, pensem en l'administració en clau de les persones que la integren, que hi treballen en el sector públic. Els treballadors públics són els mestres dels nostres fills, la policia que ens protegeix i defensa, els bombers que apaguen els focs o rescaten excursionistes perduts, els duaners que controlen la liquidació correcta dels impostos que mantenen el país o la persona que ens renova el passaport, que ens informa de la normativa, que vetlla per la qualitat del nostre aire o que assenyala i corregeix els punts negres de les nostres carreteres i, així, un llarg etcètera de persones que treballen diàriament per a fer-nos la vida més fàcil. Perquè no ens oblidem: si l'administració sovint ens complica la vida, no sol ser per capritx del funcionari de torn, sinó que aquest s'ha de subjectar sovint a normatives feixugues o mal dissenyades o mal procedimentades.

Malauradament, durant les dues legislatures de DA especialment, els treballadors de la funció pública han estat sotmesos a un atac constant que els han confrontat amb els del sector privat i que, en general, els ha caricaturitzat com a privilegiats no mereixedors de tants privilegis, amb el vil objectiu que l'opinió pública veiés amb bons ulls les retallades dels seus drets laborals que han hagut de patir. El final de la passada legislatura ens va confirmar el què el PS venia predient: que aquesta confrontació serviria per acabar justificant les retallades dels drets de tots els

treballadors, del sector públic i del privat!

Però lluny de recrear-nos en l'autocomplaença del "ja ho vaig dir jo", estem aquí per a proposar solucions. I la nostra solució implica retornar als treballadors d'aquest país la dignitat perduda, per desfer les retallades unilateralment imposades dels drets en els termes inicialment compromesos són un menyscabament de la dignitat dels treballadors. Per tal d'exemplificar, pensem en com és possible que continuem parlant d'actius de la nostra societat com és la seguretat, si no tenim suficients, motivats i compromesos als policies que els han d'assegurar? És per això que parlem d'incorporació de nous efectius, de revisions de graelles salarials i de tornar a rebaixar els règims sancionadors, perquè no calen noves sancions sinó comandaments valents per a aplicar-les quan sigui necessari. Nosaltres defensem que per a tenir una administració eficient cal que s'incentivi la tasca dels bons treballadors públics i que es posi mà amb aquells que no ho són, que es dimensionin correctament els equips i que s'incentivi els treballadors per a continuar formant-se i perquè assoleixin més altes quotes de satisfacció professional. Però, especialment, volem revertir la desaparició de la figura del funcionari. Cal que les persones empleades al servei de l'administració tinguin garantida la seva feina, perquè només així es garantirà la seva neutralitat i independència.

De ben segur que caldran altres canvis per revertir els efectes de la nova Llei de la Funció Pública, uns canvis que caldrà treballar de forma conjunta amb els representants sindicals de l'administració, perquè aquesta és una llei feta a l'esquena dels treballadors públics i per a la qual els ha estat negada la negociació col·lectiva, aspecte del dret fonamental a la llibertat sindical reconegut pel Tribunal Europeu de Drets Humans. Aquest fet sumat al fet que la Llei deixa un paper massa important al desplegament reglamentari sense fixar legislativament uns mínims, és el que ens ha portat a recórrer-la al Tribunal Constitucional (conjuntament amb Liberals d'Andorra, perquè el desplegament reglamentari deixa en mans del Govern de torn la regulació del règim laboral de les persones empleades per l'administració, sense dóna'ls-hi les mínimes garanties als efectes de la seguretat jurídica i amb el consegüent risc d'arbitrarietat que porta implícita aquesta remissió reglamentària, excessiva al nostre criteri. Però, més enllà de les persones empleades a l'administració calen altres mesures per acostar l'administració a la ciutadania i, en aquest sentit, considerem prioritari apostar per la informació i la transparència. L'obligació de traslladar la informació pública a la ciutadania és la clau per a potenciar una societat desperta i vigilant amb els seus governants. Per això volem potenciar aquest accés a la informació amb una nova Llei de transparència que permeti als ciutadans fiscalitzar l'acció de Govern.

7. Fiscalitat, comptes públics i sector financer

Per al PS la fiscalitat és un instrument democràtic i hem de tenir en compte que, com és evident, no tothom té el mateix poder adquisitiu. Per això el nostre sistema de tributació ha de ser progressiu: qui més té més ha de pagar; ho diem des del PS però hem de recordar a les altres formacions que ho diu la nostra Constitució. La nostra Constitució preveu en l'article 37 que totes les persones físiques i jurídiques contribuiran a les despeses públiques segons la seva capacitat econòmica.

I una cosa cal dir de forma molt clara; al fet que els ingressos provinents de les SICAVs o dels dividendes tributin o establir un segon tram sobre de 10 vegades el salari mínim no significa apujar els impostos; significa simplement que qui aquells que no contribueixen avui en dia a les arques públiques ho comencin a fer.

I el més greu és que malauradament no paguen els que més podrien pagar.

No ens enganyem, la tributació al nostre país continua sent baixa. L'actual nyap impositiu del nostre govern ens porta a una situació que està molt lluny de ser democràtica i igualitària. El tipus efectiu de tributació de l'Impost de Societats és només d'un 2,9%; a avui en dia la recaptació fiscal directa se sustenta de forma molt principal en la tributació dels assalariats i les cotitzacions socials.

Totes aquestes mesures ens permeten obtenir entre 30 i 40 milions d'euros, és amb aquests diners amb els quals es poden pagar les mesures socials i de millora de la qualitat de vida que volem portar a terme.

Per altra banda la lluita contra el frau fiscal ha de ser real i efectiva. Proposem formar un cos especial d'inspectors i tipificar el frau fiscal amb l'objectiu d'obligar a tots ells contribuents i no només castigar les errades d'aquells que compleixen amb les seves obligacions. Per aquests motius proposem modificar la tipificació del frau fiscal per disposar d'una norma que sigui més contundent davant els fraus voluntaris, l'ocultació d'activitat o la no presentació de declaracions.

Quant al sector financer, i després del fracàs de l'anomenada comissió especial, proposem la creació d'una comissió mixta entre Consell General, representants del sector, l'òrgan regulador i la UIFAnd.

Una comissió de supervisió i de control de risc del sistema financer que ha de ser capaç de dibuixar el futur del sector en els anys a seguir, establir un full de ruta de les actuacions a emprendre i elaborar informació estadística i en forma de memòria de forma periòdica que doni confiança als organismes i agents internacionals.

8. Igualtat i equitat de gènere

La igualtat és la idea fonamental sobre la qual es construeix la ideologia i els valors dels partits i els projectes socialdemòcrates; l'establiment de mesures i actuacions per donar les mateixes oportunitats, els mateixos drets amb independència dels orígens, dels ingressos o de qualsevol altra circumstància són l'essència de tot projecte socialdemòcrata.

La igualtat es troba present al llarg de tota la nostra proposta política; ja sigui en temes econòmics (increment del salari mínim o de les pensions més baixes per exemple), en l'accés als serveis públics (escola bressol pública i gratuïta, tercer pagador, transport públic subvencionat...) o, entre d'altres, en els drets i llibertats individuals (casament universal, cerimònia comiat, drets dels infants).

Les desigualtats i discriminacions de gènere no són més importants que altres tipus de discriminacions però sí que tenen una afectació a un número més grans de ciutadans, a la meitat de la població. I per això mereix necessàriament una atenció destacada.

La qüestió de l'avortament entès com el dret de les dones per a decidir sobre el seu propi cos és evidentment una qüestió molt important. Essencial diria jo. Però les reivindicacions feministes, les més que justificades reivindicacions dels que som feministes van molt més enllà.

Des del PS estem compromesos des de fa temps en qüestions que són fonamentals en la nostra concepció de societat com són l'equitat salarial o l'equitat en l'accés a llocs de responsabilitat. Són molts els debats mantinguts en relació a aquestes qüestions, com ben segur recordaran els consellers i conselleres presents la passada legislatura per exemple, en referència a aquesta qüestió.

Proposem la instauració d'una secretaria d'Estat d'igualtat com ja vam fer des del govern del PS l'any 2010 per tractar entre d'altres de totes aquestes qüestions.

Som fermament partidaris de la instauració per via legal de quotes que garanteixin la presència d'un mínim de dones en òrgans directius i de responsabilitat de les entitats públiques i que aquests barems siguin també referència en el sector privat per accedir a ajudes, bonificacions fiscals, labels,...

També entenem necessari establir (com ja vam fer via esmena en el seu moment amb el rebuig de DA) una reserves de places en concursos d'accés a la funció pública per a dones i també per a persones amb diversitat funcional.

9. Cultura i patrimoni; patrimoni, cultura, llengua

La cultura és clau per a la integració i la cohesió social motiu pel qual té un paper central en la nostra política social i del benestar. La cultura no només incideix en el desenvolupament de la persona i de les societats, sinó que també té una dimensió econòmica que contribueix a incrementar la riquesa d'un país.

El nostre objectiu principal és contribuir a crear i mantenir no només un clima propici a la llibertat d'expressió artística, sinó també les condicions materials que facilitin la manifestació d'aquest talent creador i per fer-ho proposo quatre accions concretes: l'establiment de l'Estatut de l'artista, que asseguri les condicions necessàries per al desenvolupament de la seva activitat; l'elaboració d'un pla de suport a la creació artística per donar resposta a les necessitats dels nostres creadors quant a recursos, producció i difusió de la seva obra; la formació del Consell Nacional de la Cultura i les Arts; i la implantació del mecenatge i el patrocini cultural privat.

Si parlem de creativitat, també parlem del patrimoni cultural, un dels testimonis principals de la història i de la identitat d'un país. Partint del deure essencial de la societat i dels poders públics de preservar aquesta riquesa col·lectiva i transmetre-la en les millors condicions a les generacions futures, proposem la modificació de la Llei del Patrimoni Cultural amb l'objectiu de garantir la conservació dels nostres béns d'interès culturals i els seus entorns i reestructurar el departament gestor d'aquest patrimoni.

El paper socialitzador del patrimoni cultural passa per mesures de foment, que han d'afavorir-ne l'accés i garantir-ne el coneixement i és en aquest sentit que proposem l'elaboració d'un Pla Nacional d'equipaments culturals que s'adeqüi a les necessitats i a les inquietuds de la ciutadania i el bastiment de l'Arxiu i del Museu nacionals, dues institucions claus en la conservació del nostre patrimoni i en el relat de la nostra història.

10. Joventut i futur

Després de tot l'esmentat i explicat, cal mirar també cap al futur amb esperança. Cal començar a treballar per una Andorra més inclusiva, participativa i sostenible per a tothom (el qual ens ajudi a complir el màxim els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 de l'Organització de Nacions Unides). En aquest sentit, nosaltres considerem que la sostenibilitat és bàsica pel benestar i salut de la nostra societat.

I això només passa per repensar els nostres models essencials des d'una òptica de futur i des de perspectives culturals, esportives i mediambientals i proposant nous models participatius i democràtics per als joves, el nostre present però sobretot el nostre futur.

En aquest sentit, considerem que una de les formes amb les quals Andorra pot contribuir a nivell global a fer front al canvi climàtic és amb el reciclatge de residus, així com també reduir les dioxines resultants de la incineració i les conseqüències que tenen per a la qualitat de l'aire i la salut de la població.

Ens trobem actualment davant la generació d'andorrans i andorranes més ben formada de la nostra història, però que al moment d'accedir al mercat laboral andorrà no troben cap sortida interessant i que pugui satisfer la seva formació i interessos laborals. Aquest, és un dels principals motius pels quals el dia d'avui, molt del nostre capital humà decideix no tornar Andorra quan acaben la seva formació. I fins i tot, i tristament, molts no en decideixen tornar mai.

Cal establir mecanismes per adaptar el nostre sistema educatiu a les necessitats de l'entorn. I això només passa, apostant per un marc comú d'aprenentatge amb l'objectiu de donar una resposta més ràpida i eficient a les necessitats dels alumnes per poder-los integrar al mercat laboral. I nosaltres ho volem fer, apostant per mecanismes flexibles que permetin elaborar i ajustar programes per donar resposta a les necessitats que vagin sorgint al mercat tant a la Formació Professional, com en el nostre sistema d'Educació Superior.

És indubtable que l'esport ocupa a la nostra societat un lloc ben visible. Però, l'esport no és només un espectacle ni la seva pràctica està destinada en exclusiva a la competició. L'esport gaudeix de virtuts pel que fa a la pròpia formació en valors, el respecte a les normes i les relacions amb els altres.

Tant en solitari com en equip, la pràctica de l'esport amateur i de base procura l'adquisició d'habilitats i la inclusió de tothom, a més de ser un mecanisme preventiu de salut pública.

Nosaltres apostem per l'esport de base i volem fer arribar els diners en forma de subvencions al nombre més gran d'agrupacions per a la pràctica esportiva diversa i no concentrar-les en les federacions més fortes.

La cultura és una eina de lluita contra la desigualtat i de prevenció contra els diversos gèneres de violència, contra la intolerància, etc. És en aquest sentit que proposem donar resposta a les demandes ciutadanes tot creant espais que

afavoreixin la interacció entre els àmbits de l'educació i la joventut com és la Biblioteca Pública i formulem l'augment del públic mitjançant l'accessibilitat, l'oferta i la creativitat.

Mesures basades en l'obertura de l'accés al patrimoni, diversificant i coordinant l'oferta i generant espais creatius sostenibles en el temps. La cultura té moltes expressions i molts públics i val la pena el seu cultiu per igual. Apostar per la cultura és apostar no només pel nostre i llegat i la seva transmissió a les generacions futures sinó la de fer-la possible entre la joventut.

Fa poc, ens hem assabentat que Luxemburg (un petit Estat d'Europa), decidia apostar pel transport públic gratuït, com a mesurar per pal·liar les desigualtats socials existents i la congestió permanent del país per culpa del trànsit

Des del Grup Parlamentari Socialdemòcrata, considerem que el dret a la mobilitat té un paper destacat en la sostenibilitat d'Andorra. No només pel seu vessant mediambiental sinó també social. Aquesta Andorra de tothom i per a tothom que volem.

Per fer-ho possible, creiem fonamental articular una xarxa nacional de transport públic nacional, que unifiqui tarifes i sistemes, determini la concessió i subvenció de les línies, ofereixi tota la informació sobre la seva articulació i planifiqui el desenvolupament futur de la mobilitat pública, especialment en el context dels nuclis urbans.

A més a més, també considerem bàsic que els i les nostres joves universitaris que estudien fora d'Andorra, tinguin garantit el dret a desplaçar-se. Per això, apostem pel "Carnet Universitari de Transport". Un carnet que gaudiria d'una part sufragada i seria estàndard per a tots els estudiants, hagin obtingut o no la beca corresponent al transport. Un carnet que és una reivindicació de fa anys de la joventut del país, i que els dos governs de DA no han volgut escoltar.

L'estudi sobre l'abstenció electoral acabat de publicar; un estudi realitzat conjuntament entre el CRES i el Departament d'Estadística de Govern del 2016, reflectia que els joves entre 18 i 35 anys eren els que menys votaven en les eleccions comunals i generals.

La joventut és el present. La joventut vol ser partícip dels canvis de la nostra societat. La joventut no vol que siguin uns altres els que ens diguin allò que ens convé, un col·lectiu amb unes necessitats particulars que han de ser escoltades. La joventut vol apoderar-se per ser independent i poder emancipar-se. La joventut creu

en què la nostra societat pot ser millor que l'actual i si no participa, és perquè o bé no la deixen o bé no hi veu la utilitat.

Cal passar del paternalisme de les polítiques actuals a l'apoderament juvenil.

Des del PS, considerem que cal potenciar el màxim de canals i eines per afavorir la participació juvenil i del conjunt de la societat. Només així es pot lluitar contra l'actual desafecció i la indiferència política.

Per acabar.

Des del PS volem mirar al futur amb il·lusió i amb confiança; i ho fem amb l'esperança de poder gaudir algun dia d'un futur millor per a tothom, per a tots nosaltres.

Moltes gràcies.